

Daniela BOSTĂNICĂ

grad did. I, Liceul Tehnologic Ștefan cel Mare,
Vorona, România

De la lectura impusă la lectura asumată

CZU 37.091:821 | <https://doi.org/10.67684/dp.2026.157.10>

Rezumat: *Articolul propune dramatizarea în versuri ca metodă didactică prin care lectura impusă devine lectură asumată. Pornind de la constatarea unei diminuări sistematice a interesului pentru carte la vârsta gimnaziului, autoarea descrie o secvență didactică structurată în cinci etape, aplicată cu elevi din clasele a V-a – a VIII-a, care s-a finalizat cu sceneta în versuri Personajele din bibliotecă, reprodusă în anexă. Cercetarea-acțiune realizată a urmărit modificarea com-*

portamentului de lectură al elevilor, măsurată prin chestionar post-proiect, precum și activarea unor competențe transversale neevaluabile prin metodele clasice.

Cuvinte-cheie: *lectură, dramatizare didactică, metode interactive, gimnaziu, scenetă în versuri, cercetare-acțiune.*

Abstract: *The article proposes verse dramatization as a teaching method through which imposed reading turns into assumed reading. Starting from the observed decline of interest in books at lower secondary school age, the author describes a five-stage instructional sequence applied with pupils in grades V to VIII, completed with the verse playlet Characters in the Library, reproduced in the annex. The action research conducted aimed at modifying pupils' reading behaviour, as measured through a post-project questionnaire, and at activating transversal competences that classical assessment methods fail to capture.*

Keywords: *reading, didactic dramatization, interactive methods, lower secondary education, verse playlet, action research.*

INTRODUCERE

Lectura individuală a elevilor de gimnaziu este o problemă comună a școlilor din spațiul românesc. Ediția 2022 a Programului PISA plasează România și Republica Moldova sub media OCDE la competențele de lectură, cu o proporție semnificativă de elevi sub nivelul 2 de performanță [2]. La aceasta se adaugă presiunea consumului digital, care a transformat raportul adolescentului cu textul tipărit. Răspunsurile clasice, lista de lecturi obligatorii, fișa de lectură, testul, produc o lectură de circumstanță, abandonată după evaluare. Ceea ce lipsește acestor abordări este conversia lecturii dintr-o sarcină primită în afară într-un act asumat din interior.

Articolul descrie o secvență didactică prin care se încearcă o astfel de conversie. Metoda propusă, dramatizarea în versuri a unor personaje canonice, s-a finalizat cu sceneta *Personajele din bibliotecă*, reprodusă în anexă. Demersul se înscrie în paradigma pedagogiei active. Concepția vîgotskiană a zonei proximei dezvoltări fundamentează rolul medierii: elevul poate face, împreună cu profesorul și cu colegii, ceea ce încă nu poate face singur [3, p. 86]. La aceasta se adaugă teoria inteligențelor multiple a lui Howard Gardner, care legitimează accesarea unui conținut literar pe canale diferite: verbal, kinestezic, interpersonal, intrapersonal [1].

METODOLOGIE

Demersul s-a realizat ca o cercetare-acțiune, cu un grup-țintă de 25 de elevi din clasele a V-a – a VIII-a, organizați pe grupe pentru fiecare personaj. Durata: șase săptămâni, plus repetiții. Obiectivele operaționale au vizat identificarea trăsăturilor de caracter, selectarea episoadelor reprezentative, redactarea de replici în versuri cu păstrarea particularităților de limbaj, interpretarea scenică și cooperarea. Activitatea s-a structurat în cinci etape: negocierea personajelor prin vot, cercetarea documentară pe grupe (fișă de personaj), redactarea replicilor în versuri cu mediere pentru unitatea prozodică, repetițiile, prezentarea publică. Lectura a devenit, astfel, un mijloc instrumental pentru construirea rolului. Evaluarea a fost formativă, multi-criterială: documentare, calitatea textului, interpretare, colaborare, comportament de lectură post-proiect, măsurat prin chestionar la o lună de la finalizare.

REZULTATE

Datele confirmă ipoteza pe trei paliere. Comportamental: 18 din cei 25 de elevi (≈72%) au declarat în chestionarul post-proiect că au împrumutat sau căutat individual cel puțin o operă a unuia dintre autorii vizați, Creangă,

Alecsandri, Caragiale, Sadoveanu, în contrast cu rata anterioară, marginală. Comunicațional: progrese vizibile la elevii cu performanțe modeste la testele clasice, dar cu disponibilitate pentru exprimarea orală și scenică, argument pentru diversificarea canalelor de evaluare. Afectiv: identificarea cu personajul a generat un atașament durabil față de textul-sursă, observabil în referințele spontane ale elevilor, în lunile următoare, la operele citite.

Eficiența metodei rezidă în combinarea mai multor mecanisme: inversarea raportului elev-text (elevul devine actor și parțial coautor), versificarea ca facilitator mnemonic și recompensa socială oferită de prezentarea publică. Limitele: consumatoare de timp, nu toate personajele se pretează, iar reluarea identică anulează efectul de noutate.

CONCLUZII

Dramatizarea în versuri este o metodă viabilă pentru recuperarea interesului pentru lectură la vârsta gimnaziului, prin activarea simultană a componentelor cognitivă, afectivă, socială și kinestezică ale învățării. Trecerea de la lectura impusă la lectura asumată este o chestiune de proiectare didactică. Sceneta *Personajele din bibliotecă* poate funcționa ca model pentru colegii de breaslă.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. GARDNER, H. *Inteligențe multiple. Noi orizonturi*. București: Sigma, 2006.
2. OECD. *PISA 2022 Results*, Vol. I. Paris: OECD Publishing, 2023.
3. VYGOTSKY, L. S. *Mind in Society*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978.

ANEXĂ

Personajele din bibliotecă

Sceneta în versuri pentru clasele primare și gimnaziale

Text și concepție: Daniela BOSTĂNICĂ

Realizat împreună cu elevii claselor a V-a – a VIII-a

Distribuția personajelor: Naratorul; Păcală; Nică; Coana Chirița; Sfânta Duminică; Harap-Alb; Fiica împăratului Roș; Dănilă Prepeleac; Fata săracului cea isteasă; Domnul Goe; Lizuca; Toți (fiecare câte un vers); Eleva adoptată.

1. Naratorul

Cu veșminte de cerneală
Noaptea iarăși se prelinge
Peste sat și peste școală,
Pleoape obosite-atinge.
Ornice epuizate
Sforăie din secundare
Printre perne dantelate
Și prin vise călătoare.
Prunci cuprinși de oboseală
Somnului se lasă pradă.
Măine-i altă zi de școală,
Deci o altă cruciadă.
Liniștea cuprinse bine
Totul într-o acoladă,
Însă șoapte clandestine
Începură să o roadă.
Ochiu-mi de povestitor
Curios porni să-l vadă
Pe-acel răufăcător
Încă treaz și pus pe sfadă.
Mă îndrept grăbit spre școală
Și iau ușile la rând.

Ce să vezi? Din bibliotecă
Se aud voci conversând.
Și disting printr-o fereastră
Zece umbre așezate
(Să mă credeți dumneavoastră)
Fiecare pe o carte.

2. Păcală

Bine că s-a înnoptat
C-amorțisem printre foi!
V-am chemat acum la sfat
Să mai povestim și noi.
Stăm aici de multă vreme,
Așteptând să fim citiți,
Dar, din nu știu ce probleme,
Văd că suntem ocoliți.
Fiin'că ne învecinăm,
Eu găsesc de cuviință
Pe rând să ne prezentăm
Cât ne este cu putință.
Încep eu. Poftim! Ia, ghici!
Vină-ncoace, ori vin ici,
Numele îmi e Păcală

Ce prin snoave dă năvală
Și-i răzbună pe cei mici.
Cum prostia din naștere
Leac pe lume nu mai are,
Cu desaga în spinare
Am umblat prin lumea mare
Pe vicleni să-i păcălesc.
Unii mă crezură prost.
Vorbe-n vânt și fără rost.
Că mi-e mintea ascuțită
Și gluma meșteșugită.
Dar ajunge despre mine!
Țâncule, ia fă tu bine
Nouă să ne povestești
Ce hram porți și de-al cui ești.

3. Nică

Nică sunt din Humulești.
Iar de mine, de citești,
De răs te vei tăvăli.
Mi, ți, li și ni, vi, li
Învățam de zor a ști.
Despre-a mea copilărie

Vorbe-au curs cu bucurie.
Doar mătușa Mărioara
Mă umpluse de ocara
Pupezei cândva furate
Și-a cireșelor prea coapte
Ce le-am rupt cu tot cu crengi.
Mi-era poftă, mă înțelegei...
De parc-am avut vreo vină
Că-i zgârcită și haină.
Și-ncercând ea să mă bată,
Cânepa o puse lată
La pământ.
Și-a vrut și plată.
Mamei, toată săptămâna,
Îi eram de ajutor,
Culegând toată smântâna
De deasupra oalelor.
Prin ogradă, creștinește,
Țoala mi-o puneam pe spate
Și cu-n „Doamne miluiește,
popa prinde pește”
Înșiram slujbele toate.
Multe-s cele petrecute,
Cu drag mi-amintesc de toate.
Celor ce-au voit s-asculte
Mă închin cu sănătate.

4. Chirița

Ia mai tacă-vă gurița
Să ne prezantăm și noi:
Jă m-apel coana Chirița
Și-s nevasta lui Bârzoii.
Am un fiu și două fete,
Dar sunt armazoancă mare
Strânsă numai în corsete.
Toată zâua îs călare.
Fiindcă este de bonton
Știu ș-oleacă franțuzăște.
Pronunț „lingurision”,
Lingură-n moldovenește.
Ș-am avut dorință mare
Să mă fac isprăvniceasă
Ș-apoi să plec la plimbare,
Să devin în Ieși faimoasă.
Ce atâta tura-vura?
Voiam numai să aflați
Precum că învățătura
V-ajută să progresați.
Dă bine în societate
Să ai obiceiuri noi.
Voi ce-aveți puțină carte
Îmi păreți cam țărănoi.
Cine-o vrea să mă citească,
O deprinde imediat

Limba moldo-franțuzască
Cu care m-am afirmat.

5. Sfânta Duminică

Modestie, draga mea,
Tu încearcă a avea.
Sfânta Duminică sunt
Și-am atâta păr cărunț
Îns-asemeni ponegriri
Nu am multe-n amintiri.
Te-aș ruga să mă ascuți.
Noi, ce ne numim adulți,
Trebuie să-i sfătuim,
Nu amarnic să-i rănim.
Nu am roluri principale.
Aplecată sunt de șale.
Însă de mulți ar fi jale
De nu le-aș ieși în cale.
De-am găsit suflet blajin,
Milostiv și necăjit,
Sfaturi eu i-am dat din plin
Și de rele l-am ferit.
Mulți văd doar a mea cocoasă
Și veșmintele sărace
Dar puterea-mi uriașă,
Cel ce bine știe-a face.
Ochii mei brăzdați de riduri
Știu să vadă-n viitor
Peste ale vremii ziduri
Cursul vieții tuturor.
Deal cu deal se-ajunge-n viață
Dară încă om cu om
Deci primește-a mea povață
Să fii bun, iar nu neom.

6. Harap-Alb

Nu te supăra, mătușă!
De la tine-am învățat
Că toate devin cenușă
Și primim doar ce am dat.
Mă iertați că am vorbit
Deși nu m-am prezentat.
Harap-Alb am fost numit,
Deși-s fiu de împărat.
Să-i conduc împărăția,
Unchiul Verde m-a chemat.
Ca să-ncep călătoria,
Sfânta mult m-a ajutat.
Însă vai de-acel copil
Ce n-asculță de părinți,
C-am ajuns harap umil,
Trecând multe umilinți.
Grele încercări mi-a dat
Spânul ce-mi dorise moartea.

Dar prieteni mi-am aflat
Și-am luptat cu nedreptatea.
De la toți am învățat
Ce e important în viață:
Să ascuți cu-adevărat
Pe oricine-ți dă povață.
Și greșeala este bună
De vei ști s-o folosești:
Binele, bine adună.
Rău de faci, cu rău plătești.
Astăzi iată-mă în stare
Să conduc o-mpărăție,
Vă prezint cu încântare
Pe frumoasa mea soție.

7. Fiica împăratului Roș

Fiica lui Roș Împărat
Se închină dumneavoastră.
Vorbe multe au umblat
C-aș fi pasăre măiastră.
Peștorii mulți veniră,
Dar, nedemni de mâna mea,
În curând, cu toți fugiră
De-ncercarea tatii grea.
Când ajunse la palat
De tovarăși însoțit,
Inima mi-a tresăltat
Din ochi nu l-am mai slăbit.
Mare mi-a fost bucuria
Când pe mine m-a ghicit,
Dovedindu-și măiestria
Și-am știut că mi-e ursit.
Puteri supranaturale
Recunoaște-voi că am,
Dar au fost esențiale
Când pe tânăr îl salvam.
Trei smicele de măr dulce,
Apă vie și-apă moartă
I-am cerut a mi le-aduce,
Știind Spânul ce hram poartă.
Când pe el l-am demascat,
Pe Harap-Alb l-a ucis,
Însă viața i-am redat
Și finalul l-am rescris.

8. Dănilă Prepeleac

Parcă stați cam adormiți.
Las' că vă găsesc eu leac
De-o să mă tot pomeniți.
Eu-s Dănilă Prepeleac.
Mi se cam dusesse buhul,
Foaie verde lobodă,
Că aș fi sărac cu duhul.
Gura lumi-i slobodă.

Fiindcă suntem mulți acasă
Plec la târg, boii să-i vând.
Văd un car singur mergând
Și-uite, pe nepusă masă,
Schimbul fac nejudicând.
Carul l-am schimbat pe-o capră,
Iară capra pe-un gânsac,
Să-l dau pe o pungă goală,
Zău că a fost doar un fleac.
De atunci prins-am eu minte
Însă numai ce folos?
Când e minte, nu-i ce vinde,
Dar să fiu eu sănătos!
Ca s-aduc vro două lemne,
De la frate-miu-am luat
Doi boi zdraveni, dar pesemne
C-a fost ceasul blestemat
Și-un trunchi viața le-a curmat.
Atunci, mândră mănăstire
Lâng-un iaz vrui să clădesc,
Dar prind tartorii de știre.
Ca să plec, bani îmi plătesc.
Eu, Dănilă Prepeleac,
Spun acum cu modestie:
Dracilor venii de hac
Și-azi trăiesc în bogăție.

9. Fata săracului cea isteată

De vorbim de bogăție,
Cred că important în viață,
Sau așa îmi pare mie,
E să fiu foarte isteată.
Tatăl meu, un om sărman,
Fu chemat la judecată
Să plătească vita moartă
Ce-o avuse-un bogătan.
Se întoarse obidit
Judele dându-i dreptate
Celui ce va fi găsit
Trei răspunsuri. Bune toate.
Eu atunci l-am sfătuit
Cum m-am priceput mai bine
Și, astfel, a biruit
Scăpând doar prin istețime.
După tot ce s-a-ntâmpat
Vru boierul să o știe
Pe cea care l-a salvat.
Însă-i porunci să vie:

Nici călare, nici pe jos,
Nici pe drum și nici pe lângă,
Așteptând-o curios.
Voia, eu i-am împlinit.
De nevastă m-a luat,
Dar curând m-a pedepsit
Când pe doi i-am împacat.
Dar cum mi-a cerut să iau
Ce îmi e mai drag din casă,
Pe-al meu soț l-am îmbătat
Și l-am dus la tata-acasă.

10. Domnul Goe

Tare m-ați mai plictisit
Și la urmă m-ați lăsat,
Deși-s personaj vestit
Și frumos sunt îmbrăcat.
„Goe” îmi spune mamița
Și-n costum de mariner
Trenului de Capitală
Să sosească iute-i cer.
Tanti Mița și mam' mare
Sunt cam proaste amândouă,
Căci pronunță fiecare
Stâlcit, moda asta nouă.
Toate trei se miră-n cor
Cât sunt de inteligent,
Însă pedagogii vor
Să fiu iarăși repetent.
Doar urātu-i vinovat
Că biletul nu-l mai am.
Cât timp l-am apostrofat
mi-a zburat ușor pe geam.
Eu sunt doar un pușor,
Cum mam' mare îmi spunea,
Însă domnul conductor
O amendă vrea să-mi dea.
Cică aș fi vinovat
Și de-a trenului oprire.
Eu, parol, doar m-am jucat,
N-am motive de căire.
Sunt simbol pentru cei mici
Fiindcă-s bine educat
Și pretind acum și-aici
Să fiu mult aplaudat.

11. Lizuca

Mă măhnește ce ai spus...

Mă iertați... Eu sunt Lizuca.
Zile grele am tot dus
După ce-a murit mămuca.
Mama vitregă, gâlceavă
Căuta mereu cu mine
Ș-am plecat înspre dumbravă
Care mie-mi aparține.
Sora Soarelui ne-ndreaptă,
Pe Patrocle și pe mine,
Cu dragi vorbe spuse-n șoaptă
Și cu mângâieri blajine.
În pădurea fermecată
Prichindei și zâne bune
Se-adună laolaltă
Și pe rând încep a spune
Din hrisoave prăfuite
Și cu dreaptă judecată
Că pădurea nu-i a mamei
Și că nu va fi vreodată.
Mașterii care insistă-i
Spun ce-a zis măicuța mea:
Viața omului e tristă
Fără de povești în ea.
Iar cât va trăi pădurea
Și copiii pe pământ,
Personajele din basme
Nu își vor afla mormânt.

12. Toți (fiecare câte un vers)

Povestindu-ne pe rând,
Trecu timpul ca un gând
Și a mai rămas de zis
Că toți cei ce ne-am descris
Suntem personaje vii
Ce-i așteaptă pe copii
Să descopere o lume
Născocită să-i îndrume
Pe al fanteziei drum.
...Pe raft merge-vom acum.

13. Eleva adormită

– Să fi ațipit în oră?
– Să fi fost adevărat?
– O fi semn că este cazul
Cărți să-ncep de-mprumut.
De-o fi fost real sau vis,
Acum chiar nu mai contează.
Înțeleg că doar lectura
Mintea mea o luminează.